

Portaanpään kristillinen opisto

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala

päivitetty
22.5.2024

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto (OPH-4389-2023)

Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Nuorisoja yhteisöohjaaja suunnittelee, järjestää ja ohjaa eri-ikäisten ihmisten toimintaa. Työ on eri ikäisten ohjaus, opastus ja tukityötä, jonka painopisteenä on osallisuuden lisääminen, yhdenvertaisuus sekä kansalaistoiminta. Alalla painottuvat erilaisten toiminta- ja harrastusmahdollisuuksien tukemisen ja mahdollistamisen ohella, nuorten toimintamahdollisuuksien kehittäminen sekä yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja laajentaminen. Lastenohjaaja työskentelee varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaympäristöissä, kuten päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Lastenohjaaja voi työskennellä myös kouluikäisten lasten sekä perheiden kanssa tehtävässä työssä. Lastenohjaajan työ on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta, hoitoa ja huolenpitoa. Lastenohjaajalla on osaamista myös perheiden kanssa tehtävään työhön.

Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja edistää työssään puhetta tukevien, täydentävien ja korvaavien kommunikointikeinojen käyttöä ja viittomakielisten kielellisten oikeuksien toteutumista.

Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Nuorisoja yhteisöohjaaja työskentelee eri ohjausympäristöissä kuten nuorisotyössä, järjestöjen toiminnassa, koulu- nuorisotyössä ja erilaisissa tukea tarvitsevien toiminnoissa sekä lastensuojelussa.

Lastenohjaajalla on varhaiskasvatuksesta annetun lain ja asetuksen mukainen kelpoisuus varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi. Lastenohjaajan on mahdollista myös saavuttaa kelpoisuus Suomen evankelisluterilaisen kirkon lastenohjaajan tehtäviin.

Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja työskentelee eri ikäisten ohjaus, kasvatus ja avustamistehtävissä asiakkaitaan erityisesti kommunikoinnissa tukea tarvitsevat, kuulo ja näkövammaiset sekä viittomakieliset henkilöt. Kommunikaation ja viittomakielen ohjaajalla on varhaiskasvatuksesta annetun lain ja asetuksen mukainen kelpoisuus varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi. Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja voi työskennellä myös koulunkäynnin ohjauksen tehtävissä.

PERUSTEEN TIEDOT

Perusteen nimi

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Määräyksen diaarinumero

OPH-4389-2023

Määräyksen päätöspäivämäärä

6.11.2023

Voimassaoloaika

1.8.2024

Määräyskirje

[Kasvatus_ ja_ohjausalan_perustutkinto_määräyskirjepdf.pdf](#)

KOULUTUSKOODIT

Koulutuksen nimi

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Tutkinnon koodi

381241

OSAAMISALAT

NIMI	KOODI
Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala	1700
Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala	1702
Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala	1701

TUTKINTONIMIKKEET

OSAAMISALA	TUTKINTONIMIKE
Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala (1700)	Nuoriso- ja yhteisöohjaaja (10200)
Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala (1701)	Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja (10201)
Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala (1702)	Lastenohjaaja (10102)

Sisällysluettelo

Tutkinnon muodostuminen.....	5
Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala 180 osp	6
Arviointiasteikko	7
Mukauttaminen ja poikkeaminen	7
Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset	8
PAKOLLISET TUTKINNON OSAT 95 osp	9
1 Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 20 osp	9
2 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN OHJAAMINEN 35 osp	14
3 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp	19
Osaamisalan pakolliset valinnaiset tutkinnon osat 20–25 osp.....	25
4A Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp.....	25
4B Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp.....	29
VALINNAISET TUTKINNON OSAT 35–40 osp.....	33
5 Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp.....	33
6 Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp	36
7 Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp.....	40
8 Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp	44
9 Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp.....	47
10 Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp.....	50
11 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp	52
YHTEISET TUTKINNON OSAT 35 OSP	54
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	54
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä	56
Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi.....	58
Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä	60
Toiminta digitaalisessa ympäristössä	61
Taide ja luova ilmaisu	63
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp.....	64
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen.....	65
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen.....	67
Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp.....	70

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen	70
Työelämässä toimiminen.....	72
Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet	73
Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta	75
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen.....	76
Kestävän kehityksen edistäminen	78

TUTKINNON MUODOSTUMINEN

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (140–145 osaamispistettä), joista pakollisten tutkinnon osien laajuus on 105–110 osaamispistettä ja valinnaisten tutkinnon osien laajuus on 35–40 osaamispistettä. Tutkinnon kahteen osaamisalaan kuuluva pakollinen tutkinnon osa Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä) on yhteinen sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon kanssa.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto muodostuu kolmesta osaamisalasta:

Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala, tutkintonimike nuoriso- ja yhteisöohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (110 osaamispistettä) ja valinnaisista tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Pakolliset tutkinnon osat ovat: Ammatillinen kohtaaminen, kasvatus ja ohjaaminen (15 osaamispistettä), Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen (35 osaamispistettä), Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen (30 osaamispistettä) sekä Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen (30 osaamispistettä).

Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala, tutkintonimike kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (110 osaamispistettä) ja 35 osaamispisteen laajuisista valinnaisista tutkinnon osista. Pakolliset tutkinnon osat ovat: Suomalaisella viittomakielellä toimiminen (30 osaamispistettä), Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämiseksi (20 osaamispistettä), Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä) sekä Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen edistäminen (20 osaamispistettä). Osaamisalaan kuuluu kolme kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamista syventävää ja laajentavaa valinnaista tutkinnon osaa.

Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala, tutkintonimike lastenohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (115–120 osaamispistettä) ja 25–30 osaamispisteen laajuisista valinnaisista tutkinnon osista.

Pakolliset tutkinnon osat ovat: Ammatillinen kohtaaminen, kasvatus ja ohjaaminen (20 osaamispistettä), Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä), Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen (35 osaamispistettä) sekä Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö. Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan tutkinnon osista Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö (20 osaamispistettä) ja Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristöissä (25 osaamispistettä) valitaan vain toinen. Ne ovat muilta osin samansisältöiset paitsi Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristöissä sisältää myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan lastenohjaajan tehtävässä tarvittavan erityisosaamisen.

Valinnaiset tutkinnon osat ovat: Ilmaisun ohjaaminen (15 osaamispistettä), Liikunnan ohjaaminen (15 osaamispistettä), Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen (15 osaamispistettä), Tukea tarvitsevien ohjaaminen (15 osaamispistettä), Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen ja Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen (15 osaamispistettä). Tutkintoon voi sisällyttää myös Työpaikkaohjaajaksi valmentautumisen (5 osaamispistettä), Tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta (1–15 osaamispistettä), Korkeakouluopintoja (1–15 osaamispistettä) tai Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja (1–25 osaamispistettä).

VARHAISKASVATUKSEN JA PERHETOIMINNAN OSAAMISALA | 180 OSP

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT | 95 OSP

Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 20 osp, P

Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp, P

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 35 osp, P

OSAAMISALAN PAKOLLISET VALINNAISET TUTKINNON OSAT | 20–25 OSP

Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp tai

Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp

VALINNAISET TUTKINNON OSAT | 25–30 OSP

Ilmaisun ohjaaminen, 15 osp

Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp

Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 15 osp

Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 15 osp

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp

Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp

Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa | 5–15 osp

Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.

Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 5–15 osp

Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.

Korkeakouluopinnot | 5–15 osp

Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1–25 osp

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp, P

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp, P

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp, P

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen laajuus on vähintään 11 osaamispistettä, matemaattisluonnontieteellisen osaamisen laajuus on vähintään 6 osaamispistettä ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen laajuus on vähintään 9 osaamispistettä. Lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin tulee sisältyä valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijan valitsemasta yhdestä tai useammasta yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osan osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen laajuus täyttyy.

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet | 9 osp

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä osaamistavoitteita.

ARVIOINTIASTEIKKO

Ammatillisen perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytyt osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa 1–5.

T2 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi T1-tason, mutta ei yllä H3-tasolle.

H4 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi H3-tason, mutta ei yllä K5-tasolle.

Ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla hyväksytyt/hylätty.

Ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioidaan asteikolla hyväksytyt / hylätty.

MUKAUTTAMINEN JA POIKKEAMINEN

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa ei voida mukauttaa asiakasturvallisuuteen liittyvää osaamisen arviointia eikä poiketa asiakasturvallisuuteen liittyvistä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista.

TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET

Opiskelijaksi hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos lain ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Henkilön terveydentilan tai toimintakyvyn osalta tulee arvioida mahdollisten sairauksien aiheuttamat rajoitteet ja sairauksien yksilöllinen hoitotilanne.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- sellainen psyykinen tai fyysinen sairaus tai vamma, joka estää käytännön työtehtäviin osallistumisen kuten psykoottistasoinen oireilu tai vakavasti toimintakykyä laskeva masennus, vakava sosiaalisten tilanteiden pelkokiila tai kommunikaation ja viittomisen estävä sairaus tai vamma
- muu sairaus tai vamma, joka vaarantaa opiskelijan oman, asiakkaan tai muiden käytännön työtehtäviin osallistuvien tai niissä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden
- päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT | 95 OSP

1 AMMATILLINEN KOHTAAMINEN KASVATUS- JA OHJAUSALALLA, 20 OSP

Koodi: 107282

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Toimintaa ohjaavan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

opiskelija

- noudattaa kasvatus- ja ohjausalan lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita
- noudattaa salassapito, vaitiolo, tietosuoja- ja tietoturvaohjeita
- noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta
- tuntee ja osaa toimia sosiaalihuoltolain huoli-ilmoituksen mukaisesti
- noudattaa ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia
- noudattaa tasa-arvoja yhdenvertaisuuslakia sekä lastenoikeuksien sopimusta
- kohtaa moninaisuutta kunnioittavasti ja luontevasti
- ottaa toiminnassaan huomioon yksilön itsemääräämisoikeuden

Ammatillinen vuorovaikutus

opiskelija

- noudattaa hyviä käytöstapoja ja kunnioittavaa kohtaamista
- kommunikoi asiallisesti ja selkeästi huomioiden asiakkaan tarpeet
- käyttää dialogisuutta vuorovaikutuksessa
- käyttää ja huomioi sanatonta viestintää tilanteen edellyttämällä tavalla
- ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan erilaisia tunteita
- hyödyntää tietoa tunteiden merkityksestä vuorovaikutustilanteissa
- luo myönteistä, kannustavaa ja turvallista ilmapiiriä
- kannustaa asiakkaita yhteistyöhön
- antaa ja ottaa vastaan kannustavaa ja kehittävää palautetta
- ottaa vuorovaikutustilanteessa huomioon asiakkaan kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan
- keskustelee työyhteisössä arvojensa ja ennako-oletustensa vaikutuksista vuorovaikutustilanteissa

Hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen

opiskelija

- noudattaa turvallisuutta ja hyvinvointia koskevia määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii ensiaputilanteissa
- toimii hygieniaoheistuksen mukaisesti
- huomioi asiakkaiden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tarpeita
- ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaiden ruokavaliot
- toteuttaa lääkehoitosuunnitelmaa työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

Kasvatus- ja ohjausalan työtehtävissä työskentely

opiskelija

- työskentelee kestävän elämätavan periaatteiden mukaisesti
- työskentelee työpaikan arvojen ja tavoitteiden mukaisesti
- käyttää työssään tietoa suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta
- työskentelee työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- huomioi työskentelyssään työympäristön muita ammattiryhmiä ja heidän vastuualueitaan
- työskentelee työpaikan työsuunnitelman ja päiväjärjestyksen mukaisesti

- osallistuu kokoukseen työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- käyttää työssään kasvuun, kehitykseen ja elämäkulkuun liittyvää tietoa
- suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista päivittäistä toimintaa
- käyttää kasvatus- ja ohjausalan välineitä ja ohjaustapoja
- ottaa työssään huomioon asiakkaan vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä mahdollistaa onnistumisen kokemuksia
- mahdollistaa työssään asiakkaiden osallisuuden

Työelämätaidot

opiskelija

- toimii työpaikan sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti
- noudattaa työaikoja
- huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan
- pukeutuu työpaikan ohjeiden mukaisesti
- noudattaa työntekijän oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita
- noudattaa työympäristön työsuojelumääräyksiä
- huolehtii työkyvystään ja työhyvinvoinnistaan
- kertoo ammatillisen kasvun tavoitteistaan

1.1 TOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ, MÄÄRÄYKSET JA OHJEET 1,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Kasvatus- ja ohjausalan lainsäädäntö, määräykset ja ohjeet Salassapito-, vaitiolo-, tietosuoja- ja tietoturvaohjeet Lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus Sosiaalihuoltolain huoli-ilmoitus Ammattieettiset ohjeet ja sopimukset Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaki YK:n lapsen oikeuksien sopimus Yksilön itsemääräämisoikeus Työntekijän oikeudet, velvollisuudet ja vastuut Työympäristön työsuojelumääräykset
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät näyttöön vaikuttava arvosana (1-5)
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 20

1.2 AMMATILLINEN VUOROVAIKUTUS 1,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Hyvät käytöstavat ja kunnioittava kohtaaminen Asiallinen kommunikointi ja dialogisuus vuorovaikutuksessa Sanaton viestintä Asiakkaan erilaisten tunteiden huomioiminen Myönteisen, kannustavan ja turvallisen ilmapiirin luominen Asiakkaiden kannustaminen yhteistyöhön Kannustavan ja kehittävän palautteen antaminen sekä vastaanottaminen Erilaiset kielelliset, kulttuuriset ja katsomukselliset taustat Omien arvojen ja ennako-oletusten vaikutukset vuorovaikutustilanteissa Moninaisuuden kohtaaminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 22

1.3 ENSIAPU 0,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Ensiaputilanteissa toimiminen Ensiavun antaminen tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

1.4 HYGIENIAOHJEISTUKSET JA -VAATIMUKSET 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Hygieniaohjeistukset ja -vaatimukset
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 12

1.5 HYVINVOINNISTA JA TURVALLISUUDESTA HUOLEHTIMINEN 1,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Turvallisuutta ja hyvinvointia koskevat määräykset, suositukset ja ohjeet Lasten fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tarpeet Erilaiset ruokavaliot Lääkehoitosuunnitelma Lasten perustarpeet, perushoito ja terveys
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 22

1.6 LASTENOHJAAJAN TYÖTEHTÄVÄT 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Kestävän elämäntavan periaatteet Varhaiskasvatuksen arvot ja tavoitteet Suomalainen kulttuuri ja yhteiskunta Lastenohjaajan työnkuva ja vastuut Varhaiskasvatuksen ammattiryhmät ja heidän vastuualueensa Päivittäisen toiminnan suunnittelu ja toteutus, erityisesti perushoitotilanteet Kasvatus- ja ohjausalan välineet ja ohjaustavat Osallisuus
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 26

1.7 LAPSEN KASVU JA KEHITYS 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen Lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistuminen Lapsen ja lapsiryhmän havainnointi
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 26

1.8 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman ammatillisen kehittymisen arviointi ja tavoitteiden asettaminen: pohtiva työote ja ammatillinen kasvu
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 14

1.9 ORIENTOIVA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 3 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Työelämän perustaitojen noudattaminen: arvot, työpaikan säännöt ja ohjeet, työsuojelumääräykset, asianmukainen pukeutuminen ja hygienia sekä kestävän kehityksen periaatteet Vaitiolovelvollisuuden noudattaminen Asiakkaiden ja työyhteisön ammatillinen kohtaaminen ja vuorovaikutus eri tilanteissa
<i>Ajoitus</i>	1. lukuvuoden syksyllä

1.10 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 6 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Työelämän perustaitojen noudattaminen: arvot, työpaikan säännöt ja ohjeet, työsuojelumääräykset, asianmukainen pukeutuminen ja hygienia sekä kestävän kehityksen periaatteet Vaitiolovelvollisuuden noudattaminen Asiakkaiden ja työyhteisön ammatillinen kohtaaminen ja vuorovaikutus eri tilanteissa Yksilön tai ryhmän hyvinvoinnista huolehtiminen: työhyvinvointi ja turvallisuus Päivittäisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuminen erilaisia ohjaustapoja ja välineitä käyttäen Työyhteisön kokoukseen osallistuminen
--------------------	--

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti

Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAITON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä päivittäisissä kasvatuksen ja ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

2 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN OHJAAMINEN 35 OSP

Koodi: 107294

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön, määräysten, suositusten ja ohjeiden noudattaminen
opiskelija

- noudattaa varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä
- noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta
- tuntee varhaiskasvatuslain mukaiseen henkilöstön ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät periaatteet
- työskentelee varhaiskasvatuksen tasa-arvoja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatuksen arvoperustan mukaisesti
- työskentelee paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti
- toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja sopimusten mukaisesti
- työskentelee varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehittävien ja inklusiivisten periaatteiden mukaisesti
- toimii työympäristön suositusten ja ohjeiden mukaisesti
- käyttää työssään tietoa lapsen oppimisen polun jatkumosta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen
- käyttää työssään tietoa vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan perustuvasta varhaiskasvatuksesta

Osallisuuden edistäminen

opiskelija

- kohtaa lapsen ja perheen arvostavasti ja sensitiivisesti
- huomioi toiminnassaan lapsen ja perheen kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan
- rohkaisee lapsia ilmaisemaan ajatuksiaan, mielipiteitään, toiveitaan ja tunteitaan
- arvostaa lasten aloitteita, näkemyksiä ja tunteita sekä mahdollistaa lapsille myönteisiä kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta
- antaa lapsille mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa itseään koskevista asioista
- suunnittelee, toteuttaa, dokumentoi ja arvioi toimintaa yhdessä lasten ja työntekijöiden kanssa
- mahdollista lapsille kokemuksen vertaisryhmään ja yhteisöön kuulumisesta sekä ehkäisee lasten ulkopuolisuutta, yksinäisyyttä ja syrjintää
- toteuttaa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä yhdessä työntekijöiden kanssa
- arvostaa ja ottaa toiminnassaan huomioon huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä
- osallistuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan, toteuttamiseen ja arviointiin työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- käyttää pedagogista dokumentointia lapsen ja hänen huoltajansa osallisuuden edistämiseksi

Pedagogisen toiminnan toteuttaminen

opiskelija

- käyttää toiminnassaan tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta
- ohjaa lapsia huomioiden lasten osaamisen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja yksilölliset tarpeet
- osallistuu lapsen tuen toteuttamiseen työntekijöiden käytänteiden mukaisesti
- toimii ryhmän pedagogisen suunnitelman mukaisesti
- suunnittelee ja toteuttaa yhdessä työntekijöiden kanssa pedagogista toimintaa, joka yhdistää laajaalaista osaamista ja oppimisen alueita
- käyttää varhaiskasvatuksen monipuolisia työtapoja
- hyödyntää tavoitteellisesti arjen tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia
- osallistuu yhdessä työntekijöiden kanssa pedagogisen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen
- käyttää työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti pedagogista dokumentointia toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä
- perustelee tekemiään pedagogisia ratkaisuja

- osallistuu pedagogiseen keskusteluun työyhteisössä
- käyttää vahvuuksiaan työssään kasvattajana
- reflektoi ja kehittää pedagogista osaamistaan sekä jakaa osaamistaan työtiimissä
- osallistuu yhteistyöhön eri tahojen kanssa työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

Leikin tukeminen ja ohjaaminen

opiskelija

- havaitsee lasten leikkialoitteita ja vastaa niihin
- tukee ja rikastaa toiminnallaan lasten omaehtoista leikkiä
- tarjoaa mahdollisuuksia pitkäkestoiselle leikille
- suunnittelee, rakentaa ja kehittää leikkiympäristöjä yhdessä lasten kanssa
- havainnoi ja dokumentoi leikkiä sekä hyödyntää keräämäänsä tietoa toiminnassaan
- ohjaa lasten leikkitaitojen kehittymistä
- käyttää leikkiä ja leikillisyyttä toiminnassaan
- kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja

Oppimista ja vuorovaikutusta edistävä ympäristö

opiskelija

- käyttää työssään tietoa oppimisympäristöjen merkityksestä lapsen oppimiselle ja vuorovaikutukselle
- suunnittelee ja rakentaa oppimisympäristöjä yhdessä lasten ja työtiimin kanssa
- huomioi oppimisympäristöissä esteettömyyden ja ryhmän moninaisuuden
- hyödyntää toiminnassaan eri oppimisympäristöjä
- valitsee yhdessä lasten kanssa välineitä, materiaaleja ja ympäristöjä lasten omaehtoiseen toimintaan
- huolehtii välineiden, materiaalien ja ympäristöjen asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta
- huolehtii yhdessä lasten kanssa oppimisympäristön viihtyisyydestä ja innostavuudesta
- ohjaa lapsia käyttämään teknologiaa sekä digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä
- antaa mahdollisuuksia lapsen yksilöllisille ja lasten yhteisille toiminnoille
- kannustaa lapsia yhteistyöhön ja vertaisvuorovaikutukseen
- ohjaa ja tukee lapsia sosiaalisissa taidoissa
- ohjaa ja tukee lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä
- luo toiminnallaan myönteistä, kannustavaa ja kiireetöntä vuorovaikutusilmapiiriä
- ohjaa lapsia iloitsemaan oppimisestaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan
- ehkäisee kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työympäristön käytänteiden mukaisesti

Kielellisten taitojen vahvistaminen

opiskelija

- käyttää työssään tietoa kielen merkityksestä lapsen kehitykselle, oppimiselle ja osallisuudelle
- tunnistaa lapsen ja perheen kielellisen lähtökohdan ja toimii sen mukaisesti
- toimii aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa sekä vastaa lasten keskustelun aloitteisiin
- toimii kielimallina ja käyttää hyvää ja selkeää kieltä
- vahvistaa lasten vuorovaikutustaitoja
- edistää lasten kielen ymmärtämisen taitoja
- seuraa ja ohjaa lasten puheen tuottamisen taitojen kehittymistä
- vahvistaa lasten kielen käyttötaitoja
- kehittää lasten kielellistä muistia ja sanavarastoa
- käyttää monipuolisesti lastenkirjallisuutta
- ohjaa lasten kielitietoisuuden kehittymistä
- ohjaa lasten monilukutaidon kehittymistä

2.1 PEDAGOGINEN TOIMINTA 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Leikin merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja oppimiselle Leikki pedagogisessa toiminnassa: leikin ohjaaminen ja kasvattajan rooli leikissä Leikkiä edistävä toimintakulttuuri ja ympäristö Leikin havainnointi ja dokumentointi Pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus, erityisesti ohjattu toiminta Pedagoginen dokumentointi
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 28

2.2 PEDAGOGISEN TOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma Varhaiskasvatussuunnitelmat Lapsen oppimisen polun jatkuva varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen Vaihtoehtopedagogiikat Pedagogisen toiminnan lähtökohdat: arvoperusta, toimintakulttuuri, lapsilähtöisyys, laaja-alaisen Osaaminen ja oppimisen alueet sekä lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 34

2.3 VARHAISKASVATUKSEN OPPIMISYMPÄRISTÖT 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Oppimisympäristöjä merkitys lapsen oppimiselle, kehitykselle ja vuorovaikutukselle Leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun ohjaavat sekä kannustavat oppimisympäristöt Oppimisympäristön välineiden, materiaalien ja ympäristöjen asianmukaisuus ja turvallisuus Oppimisympäristön viihtyisyys ja innostavuus Lasten kanssa käytettävä teknologia sekä digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 28

2.4 KIELELLISET TAIDOT JA LASTENKIRJALLISUUS 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Kielen merkitys lapsen kehitykselle, oppimiselle ja osallisuudelle Lapsen ja perheen kielelliset lähtökohdat Lapsen kielen ymmärtämisen ja puheen tuottamisen taidot Lastenkirjallisuus Lasten kielitietoisuus Lasten monilukutaito
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 28

2.5 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Pedagogisen osaamisen reflektointi ja kehittäminen Omien vahvuuksien käyttäminen Pedagogisten ratkaisujen perustelevuus
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 10

2.6 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 18 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus huomioiden paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, arvot ja työyhteisön toimintakulttuuri sekä lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet Toiminnan pedagoginen dokumentointi Leikin havainnointi, ohjaaminen ja tukeminen Oppimista, kehitystä ja vuorovaikutusta edistävän oppimisympäristön luominen yhdessä työyhteisön kanssa Lasten kielellisten taitojen, itseilmaisun sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen tukeminen Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Pedagogiseen keskusteluun osallistuminen Yhteistyöhön osallistuminen
--------------------	--

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta
--------------	--

AMMATTIT Aidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa tai esiopetuksessa ja sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevydet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

Koodi: 107285

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

opiskelija

- noudattaa varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, määräyksiä ja suosituksia
- noudattaa alan arvoperustaa ja ammattieettisiä periaatteita
- toimii inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteiden mukaisesti
- työskentelee työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- noudattaa salassapitoja vaitiolo- ja tietosuojalain mukaisesti
- noudattaa salassapito- ja tietoturvasuosia
- noudattaa lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta
- työskentelee työyksikön turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Ammatillinen vuorovaikutus

opiskelija

- kohtaa lapsen ja perheen arvostavasti
- toimii huomioiden lapsen ja perheen kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan
- havaitsee lapsen ja huoltajan vuorovaikutusaloitteita ja vastaa niihin sensitiivisesti
- keskustelee, kuuntelee ja osoittaa kiinnostusta lasta ja huoltajaa kohtaan
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- toimii myönteisenä vuorovaikutusmallina
- työskentelee sukupuolisensitiivisesti
- suunnittelee työtehtävänsä yhteistyössä työryhmän kanssa
- toimii osana monialaista verkostoa työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- osoittaa ymmärtävänsä asenteiden ja käyttäytymisen vaikutukset vuorovaikutustilanteissa

Lapsen hyvinvoinnin edistäminen

opiskelija

- havainnoi lasta ja lapsiryhmää ja kertoo havainnoistaan
- käyttää toiminnassaan tietoa lapsen yksilöllisistä vahvuuksista ja tarpeista
- tukee lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista
- huolehtii sensitiivisesti lasten perustarpeista, perushoidosta ja terveydestä
- auttaa ja ohjaa lapsia huolehtimaan omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan
- auttaa ja ohjaa lapsia omatoimisuudessa ja arjen taidoissa
- luo omalla toiminnallaan kiireetöntä ja keskittymistä edistävää ympäristöä
- ohjaa lasta tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittämisessä
- toteuttaa turvallisuuskasvatusta työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- ehkäisee kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- innostaa lapsia omaehtoiseen ja tavoitteelliseen ohjattuun liikkumiseen sisällä ja ulkona
- huolehtii lasten erityisruokavalioista sekä katsomuksellisista ja eettisistä ruokavalioista

- ehkäisee lastentauteja ja infektiosairauksia työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- toimii varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- antaa ensiapua tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa

Lapsen kasvun ja oppimisen edistäminen

opiskelija

- käyttää tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta
- toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti
- käyttää työssään arjen tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia
- edistää lasten kielen kehitystä ja kielellistä ilmaisua
- kannustaa lapsia vuorovaikutukseen
- ohjaa lapsia havainnoimaan, ihmettelemään ja tutkimaan arjen ilmiöitä
- tukee lasten ongelmanratkaisutaitoja ja kriittistä ajattelua
- ohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä
- käyttää tietoa kulttuureista, katsomuksista ja kulttuuriperinnöstä
- ohjaa lapsia moninaisuuden kunnioittamiseen
- ohjaa lapsia eettiseen ajatteluun ja kestävään elämäntapaan

Lapsen osallisuus ja monipuolinen pedagoginen toiminta

opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- tukee lasten osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- käyttää tavoitteellisesti varhaiskasvatuksen monipuolisia työtapoja
- valitsee lapselle soveltuvan työtavan, välineet ja materiaalit
- ohjaa ja innostaa lasta työtapojen, välineiden ja materiaalien valinnassa
- muokkaa oppimisympäristöjä yhdessä lasten kanssa
- rohkaisee lapsia vertaissuhteiden solmimiseen ja ohjaa sosiaalisissa taidoissa
- käyttää toiminnassaan tietoa leikin merkityksestä
- kannustaa lapsia leikkiin
- tarjoaa tilaa, aikaa ja välineitä lasten omaehtoiselle leikille
- ohjaa leikkiä lasten aloitteiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaisesti
- tukee ja rikastaa lasten leikkiä
- kannustaa ja ohjaa lapsia taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisuun
- rohkaisee lapsia mielikuvitukseen ja luovuuteen
- tarjoaa mahdollisuuksia eri aistien käyttöön
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä yhdessä lasten kanssa
- toteuttaa pedagogista dokumentointia työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

Yhteistyö huoltajien kanssa

opiskelija

- työskentelee perheiden moninaisuutta kunnioittaen
- luo myönteistä vuorovaikutussuhdetta huoltajaan
- keskustelee lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista
- kertoo huoltajalle havaintoja lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä ja oppimisesta
- tukee huoltajaa lapsen hyvinvoinnissa, kehityksessä ja oppimisessa
- kannustaa huoltajaa osallisuuteen ja vaikuttamiseen

Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

opiskelija

- käyttää toiminnassaan tietoa lapsen tuesta ja sen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa
- kannustaa lasta havaitsemaan vahvuuksiaan
- tukee lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista osana päivittäistä toimintaa
- edistää lapsen kehitystä ja oppimista osana vertaisryhmää
- mahdollistaa lapsen osallistumisen toimintaan
- luo mahdollisuuksia lapsen onnistumisen kokemuksille
- osallistuu tuen muotojen suunnitteluun ja toteuttamiseen työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- osallistuu tuen tarpeen arviointiin ja toimintatapojen kehittämiseen työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- käyttää työssään tietoa paikallisista tuen palveluista

3.1 VARHAISKASVATUKSEN PERUSTEET 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet Varhaiskasvatuksen tietosuoja ja salassapito Varhaiskasvatuksen käsitteet, arvoperusta ja toimintaperiaatteet Varhaiskasvatuksen ammattiryhmät, työtehtävät ja vastualueet
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät Näyttöön vaikuttava arvosana (1-5) tunnit: lähi 24

3.2 TUEN TOTEUTTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Yleisimmät lasten kasvun ja tuen tarpeet Varhaisen tuen tarpeen tunnistaminen Tuen muotojen suunnittelu ja toteutus Tuen tarpeen arviointi ja toimintatapojen kehittäminen Paikalliset tuen palvelut Inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteet
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 28

3.3 KULTTUURINEN MONINAISUUS 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Katsomuskasvatus Eettiset kysymykset ja niiden käsittely lapsen arjessa Eri kulttuurit ja moninaisuuden kunnioittaminen ja syventäminen Varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteet: lapsuuden itseisarvo, yksilöllisyys, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja sukupuolisensitiivisyys
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL tunnit: lähi 28

3.4 PUHETTA TUKEVAT JA KORVAAVAT KOMMUNIKOINTIKEINOT 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot: tukiviittomat, kuvat, kirjoittaminen ja piirtäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 28

3.5 KOKOPÄIVÄPEDAGOGIIKKA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Arjen pedagogiikka Tutkiminen ja ongelmanratkaisu Työtavat: leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu Oppimisen alueet Erilaiset ohjausmenetelmät: yksilön ja ryhmän ohjaaminen sekä pienryhmätoiminta
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 28

3.6 OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Erilaiset ohjausmenetelmät Lapsen osallisuus ja osallisuuden tukeminen Digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 24

3.7 LEIKKI JA LIIKUNTA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Omaehtoinen leikki ja leikin ohjaamisen menetelmät Varhaiskasvatuksen liikuntaa ohjaavat suositukset Omaehtoinen liikkuminen ja liikunnan ohjaamisen menetelmät, välineet, materiaalit ja ympäristöt
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 24

3.8 ILMAISULLINEN TOIMINTA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Kuullisen ilmaisun työtavat, -välineet ja materiaalit varhaiskasvatuksessa Musikillisen ilmaisun työtavat, -välineet ja materiaalit varhaiskasvatuksessa Sanallisen ja kehollisen ilmaisun työtavat, -välineet ja materiaalit: draama, lastenkirjallisuus ja sanataide sekä tanssi ja luova ilmaisu varhaiskasvatuksessa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 30

3.9 LAPSEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Lapsen perustarpeet ja levon merkitys Lasten tunne- ja itsesäätelytaidot Selkeän hoitopäivän rakenne Lapsen henkilökohtainen hygienia ja suun terveys Sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät Tyypillisimmät lastentaudit ja infektiosairaudet Varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma ja sen soveltaminen lastenohjaajan näkökulmasta Erityisruokavaliot sekä katsomukselliset ja eettiset ruokavaliot
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 26

3.10 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman ammatillisen kehityksen arviointi ja tavoitteiden asettaminen: pohtiva työote ja ammatillinen kasvu Oman työkyvyn ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen: työergonomia ja turvallisuus
<i>Suoritus ja arviointi</i>	aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/HYL
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 10

3.11 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 19 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten, määräysten sekä työyksikön toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukainen työskentely Lastenohjaajan työnkuvan, työyksikön työtehtävien ja vastualueiden mukainen työskentely yhteistyössä työryhmän jäsenten kanssa lapsen terveys, turvallisuus ja hyvinvointi huomioiden Omien työtehtävien suunnittelu yhteistyössä työryhmän kanssa varhaiskasvatuksen työtapoja, -välineitä ja materiaaleja hyödyntäen Pedagogista toiminnan toteuttaminen huomioiden lasten osallisuus, kielen kehitys, ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidot, leikki ja liikkuminen sekä kulttuurisen, katsomuksellisen ja eettisen ajattelun edistäminen Vuorovaikutus lapsen ja huoltajan kanssa huomioiden lapsen tunnetaitojen ja yhdessä toimimisen kehittäminen Teknologian hyödyntäminen ohjaamisessa ja soveltuvan tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen vuorovaikutuksen tukena työpaikan ohjeita noudattaen Oman turvallisuuden, työkyvyn ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen Oman työn arviointi ja kehittäminen
--------------------	--

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAITON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

OSAAMISALAN PAKOLLISET VALINNAISET TUTKINNON OSAT | 20–25 OSP

4A PERHEIDEN KANSSA TOIMIMINEN JA MONIALAINEN YHTEISTYÖ, 20 OSP

Koodi: 107297

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Toimintaa ohjaavan lainsäädännön, määräysten, suositusten ja ohjeiden noudattaminen
opiskelija

- noudattaa työympäristön perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa salassapito, vaitiolo, tietosuoja- ja tietoturvaohjeita
- noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta
- tuntee ja osaa toimia sosiaalihuoltolain huoli-ilmoituksen mukaisesti
- ottaa toiminnassaan huomioon lapsen edun ensisijaisuuden
- työskentelee turvallisuus- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- huolehtii työ- ja toimintakyvystään sekä luo osaltaan työhyvinvointia edistävää ilmapiiriä

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö

opiskelija

- osallistuu työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön
- kohtaa huoltajat ja lähiverkoston arvostavasti ja yhdenvertaisesti
- toimii aloitteellisesti yhteistyössä huoltajien kanssa
- kannustaa huoltajia kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vaikuttamiseen
- ottaa toiminnassaan huomioon perheiden moninaisuuden
- suunnittelee ja toteuttaa toimintaa lapsille ja perheille yhdessä työtiimin kanssa
- kannustaa lapsia ja huoltajia yhteisöllisyyteen ja vertaisvuorovaikutukseen
- käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä työympäristön menetelmiä ja välineitä
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä työympäristön ohjeiden mukaisesti

Perheen hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen

opiskelija

- työskentelee lapsen ja perheen elämäntilanteen ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- edistää toiminnallaan perheen voimavaroja
- tukee huoltajia lapsen kasvussa, kehityksessä, oppimisessa ja hyvinvoinnissa
- toimii mallina myönteisestä ja kannustavasta kasvatuksesta
- tukee lapsen ja huoltajan välistä vuorovaikutusta sekä vanhemmuuden iloa
- noudattaa huoltajien kanssa sovittuja käytäntöjä toimiessaan lasten kanssa
- tukee lapsen perheidentiteettiä ja perhesuhdetta
- toimii huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti
- kohtaa ammatillisesti haastavassa elämäntilanteessa olevan lapsen ja perheen
- ehkäisee lapsen tai perheeseen kohdistuvaa kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työympäristön käytänteiden mukaisesti

Perheen arvojen ja kulttuurisen osaamisen vahvistaminen

opiskelija

- edistää toiminnallaan moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä

- toimii mallina moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa
- edistää lapsen ja perheen kulttuurista ja katsomuksellista osaamista
- tarjoaa ideoita ja virikkeitä lapsen ja perheen arvopohdintaan

Monialaisessa yhteistyössä toimiminen

opiskelija

- toimii työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti moniammatillisessa työympäristössä
- hallitsee tiimityötaitoja työympäristön vaatimusten mukaisesti
- toimii työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti monialaisessa verkostossa
- noudattaa verkostoyhteistyön periaatteita
- käyttää työssään tietoa lapsiperhepalveluista
- hyödyntää työssään tietoa lapsen suojeluun liittyvistä käytänteistä

4.1A PERHETYÖN LAINSÄÄDÄNTÖ JA TOIMINTAPERIAATTEET 3 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaava lainsäädäntö ja asiakirjat Lastensuojelulaki Sosiaalihuoltolain huoli-ilmoitus Tietosuoja ja tiedon siirtämiseen liittyvät periaatteet Työympäristön turvallisuusohjeet Työ- ja toimintakyky Lapsiperhepalvelut
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät
<i>Ajoitus</i>	Näyttöön vaikuttava arvosana (1-5) tunnit: lähi 22

4.2A PERHETYÖN MENETELMÄT 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset menetelmät, välineet ja materiaalit Perheiden osallisuus ja vaikuttaminen Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelu ja toteutus Viestintäteknologian ja sosiaalisen median eri muodot perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä Viestintäteknologian ja sosiaalisen median käytön eettiset periaatteet, mahdollisuudet ja haasteet työssä Tietosuoja viestintäteknologiaa ja sosiaalista mediaa käytettäessä
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät
<i>Ajoitus</i>	S/K/Hyl tunnit: lähi 26

4.3A TUEN TARVE PERHEEN ELÄMÄNKAARELLA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen Vanhemmuuden tukeminen ja kasvu ympäristön merkitys lapselle Tavallisimmat perheen ongelmatilanteet ja kriisit Huolen puheeksi ottaminen ja varhainen tuki Perheille suunnatut palvelut sekä auttamis- ja tukijärjestelmät ja palveluihin ohjaamisen käytänteet Moniammatillinen- ja monialainen verkostoyhteistyö
----------------	--

<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät
<i>Ajoitus</i>	S/K/Hyl tunnit: lähi 24

4.4A AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Oman yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyvien vahvuuksien ja kehittämishaasteiden pohtiminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät
<i>Ajoitus</i>	S/K/Hyl tunnit: lähi 10

4.5A TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 12 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Toimii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa Huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia Tukee vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta Suunnittelee ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä Toimii moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä ohjaa perheitä palveluiden käytössä Arvioi ja kehittää omaa toimintaansa
--------------------	---

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAIIDON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla varhaiskasvatuksen tai perhetoiminnan ympäristössä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä monialaisen yhteistyön tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

4B PERHEIDEN KANSSA TOIMIMINEN JA MONIALAINEN YHTEISTYÖ SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON SEURAKUNTIEN TYÖYMPÄRISTÖSSÄ, 25 OSP

Koodi: 107279

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Toimintaa ohjaavan lainsäädännön, määräysten, suositusten ja ohjeiden noudattaminen opiskelija

- noudattaa Suomen evankelisluterilaisen kirkon ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita
- noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja kirkon varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii Suomen evankelisluterilaisen kirkon opin keskeisen sisällön ja kristillisen ihmiskäsityksen periaatteiden mukaisesti
- toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa salassapito, vaitiolo, tietosuoja- ja tietoturvaohjeita
- noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta
- tuntee ja osaa toimia sosiaalihuoltolain huoli-ilmoituksen mukaisesti
- ottaa toiminnassaan huomioon lapsen edun ensisijaisuuden
- työskentelee turvallisuus- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- huolehtii työ- ja toimintakyvystään sekä luo osaltaan työhyvinvointia edistävää ilmapiiriä

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö opiskelija

- osallistuu työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön
- kohtaa huoltajat ja lähiverkoston arvostavasti ja yhdenvertaisesti
- toimii aloitteellisesti yhteistyössä huoltajien kanssa
- kannustaa huoltajia kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vaikuttamiseen
- ottaa toiminnassaan huomioon perheiden moninaisuuden
- suunnittelee ja toteuttaa toimintaa lapsille ja perheille yhdessä työtiimin kanssa
- kannustaa lapsia ja huoltajia yhteisöllisyyteen ja vertaisvuorovaikutukseen
- käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä työympäristön menetelmiä ja välineitä
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä työympäristön ohjeiden mukaisesti

Perheen hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen opiskelija

- työskentelee lapsen ja perheen elämäntilanteen ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- edistää toiminnallaan perheen voimavaroja
- tukee huoltajia lapsen kasvussa, kehityksessä, oppimisessa ja hyvinvoinnissa
- toimii mallina myönteisestä ja kannustavasta kasvatuksesta
- tukee lapsen ja huoltajan välistä vuorovaikutusta sekä vanhemmuuden iloa
- noudattaa huoltajien kanssa sovittuja käytäntöjä toimiessaan lasten kanssa
- tukee lapsen perheidentiteettiä ja perhesuhdetta
- toimii huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti
- kohtaa ammatillisesti haastavassa elämäntilanteessa olevan lapsen ja perheen
- ehkäisee lapsen tai perheeseen kohdistuvaa kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työympäristön käytänteiden mukaisesti

Perheen hengellisen kasvun, kristillisten arvojen ja kulttuurisen osaamisen vahvistaminen opiskelija

- edistää toiminnallaan moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä
- toimii mallina moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa
- edistää lapsen ja perheen kulttuurista ja katsomuksellista osaamista
- tarjoaa ideoita ja virikkeitä lapsen ja perheen arvopohdintaan
- tukee lapsen ja perheen hengellistä kasvua
- käyttää ajantasaisia kirkon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan menetelmiä
- käyttää työssään Raamattua tilanteeseen sopivalla tavalla
- hyödyntää työssään kirkkovuoden ajankohdan mukaisia teemoja ja sisältöjä

Monialaisessa yhteistyössä toimiminen opiskelija

- toimii työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti moniammatillisessa työympäristössä
- hallitsee tiimityötaitoja työympäristön vaatimusten mukaisesti
- toimii työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti monialaisessa verkostossa
- noudattaa verkostoyhteistyön periaatteita
- käyttää työssään tietoa lapsiperhepalveluista
- hyödyntää työssään tietoa lapsen suojeluun liittyvistä käytänteistä

4.1B PERHETYÖN LAINSÄÄDÄNTÖ JA TOIMINTAPERIAATTEET 3 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaava lainsäädäntö ja asiakirjat Lastensuojelulaki Sosiaalihuoltolain huoli-ilmoitus Tietosuoja ja tiedon siirtämiseen liittyvät periaatteet Työympäristön turvallisuusohjeet Työ- ja toimintakyky Lapsiperhepalvelut
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät Näyttöön vaikuttava arvosana (1-5) tunnit: lähi 22

4.2B PERHETYÖN MENETELMÄT 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset menetelmät, välineet ja materiaalit Perheiden osallisuus ja vaikuttaminen Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelu ja toteutus Viestintäteknologian ja sosiaalisen median eri muodot perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä Viestintäteknologian ja sosiaalisen median käytön eettiset periaatteet, mahdollisuudet ja haasteet työssä Tietosuoja viestintäteknologiaa ja sosiaalista mediaa käytettäessä
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl tunnit: lähi 26

4.3B TUEN TARVE PERHEEN ELÄMÄNKAARELLA 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Perheen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen Vanhemmuuden tukeminen ja kasvu ympäristön merkitys lapselle Tavallisimmat perheen ongelmatilanteet ja kriisit Huolen puheeksi ottaminen ja varhainen tuki Perheille suunnatut palvelut sekä auttamis- ja tukijärjestelmät ja palveluihin ohjaamisen käytänteet Moniammatillinen- ja monialainen verkostoyhteistyö
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 24

4.4B KIRKON OPIN KESKEINEN SISÄLTÖ 2,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Suomen ev.lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö, linjaukset ja asiakirjat Ev.lut. opin keskeinen sisältö ja muoto Raamatun kokonaisuuden hahmottaminen ja keskeisimmät Raamatun kertomukset
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 30

4.5B KIRKON VARHAISKASVATUS JA PERHETYÖ 2,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Lapsen ja perheen arvopohdinta Lapsen ja perheen hengellinen kasvu Kirkon varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan menetelmät, esim. hartaudet Raamatun käyttäminen työssä Kirkkovuoden teemat ja sisällöt
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 30

4.6B AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Oman yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyvien vahvuuksien ja kehittämishaasteiden pohtiminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 10

4.7B TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 12 OSP

Työtehtävät	<p>Noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja Suomen ev.lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita</p> <p>Toimii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa</p> <p>Huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä vahvistaa lapsen ja perheen kristillisiä arvoja ja identiteettiä</p> <p>Tukee vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta</p> <p>Suunnittelee ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä</p> <p>Toimii moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä ohjaa perheitä palveluiden käytössä</p> <p>Arvioi ja kehittää omaa toimintaansa</p>
--------------------	---

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

OSAAMISEN OSOITTAMINEN

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien perhetoiminnan ja varhaiskasvatuksen ympäristössä seurakunnan perhetoiminnan, kirkon varhaiskasvatuksen sekä monialaisen yhteistyön tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

VALINNAISET TUTKINNON OSAT | 25–30 OSP

5 ILMAISUN OHJAAMINEN, 15 OSP

Koodi: 107288

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Ilmaisia ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden noudattaminen

opiskelija

- työskentelee toimintaympäristön ilmaisia ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden mukaisesti
- työskentelee taloudellisesti ja kestävä elämäntavan mukaisesti
- käyttää työssään tietoa taiteen ja ilmaisun merkityksestä yksilön hyvinvoinnille
- luo turvallista ja luottamuksellista ympäristöä ja ilmapiiriä

Ilmaisullisen toiminnan suunnittelu ja ohjaaminen

opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellisen ja monipuolisen ilmaisullisen kokonaisuuden
- tarjoaa kokemuksia ilmaisun eri muotoja yhdistelevästä toiminnasta
- antaa mahdollisuuksia moniaistisiin kokemuksiin
- huomioi toiminnassa asiakkaiden yksilöllisyyden ja kiinnostuksen kohteet
- kannustaa asiakkaita osallisuuteen ja vaikuttamiseen
- käyttää ilmaisun ja taiteen ohjaamiseen soveltuvia menetelmiä, välineitä, materiaaleja ja ohjaustapoja
- opastaa menetelmien, välineiden ja materiaalien käytössä
- hyödyntää ilmaisun ohjaamisessa digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä

Ilmaisuun innostava ympäristö

opiskelija

- järjestää toimintaympäristöjä ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevaksi
- antaa tilaa ja aikaa luoville prosesseille
- tarjoaa ideoita, välineitä ja materiaaleja omaehtoiseen ilmaisulliseen toimintaan
- kannustaa ja rohkaisee luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön
- toimii ilmaisuun innostavana mallina ja ohjaa ilmaisun iloon

Ilmaisullisten taitojen edistäminen

opiskelija

- ohjaa asiakkaita tunnistamaan ilmaisullisia vahvuuksiaan ja hyödyntää niitä toiminnassa
- rohkaisee ja antaa mahdollisuuksia yksilölliseen ilmaisuun
- ohjaa asiakkaita ilmaisemaan havaintojaan, tunteitaan ja ajatuksiaan taiteen ja ilmaisun keinoin
- antaa asiakkaille mahdollisuuksia olla esillä ja esiintyä
- tutustuttaa asiakkaita taiteen ja kulttuurin moninaisuuteen

Vuorovaikutus ja esiintyminen

opiskelija

- toimii kannustavassa vuorovaikutuksessa asiakkaiden ja työyhteisön kanssa
- kannustaa asiakkaita vertaisuuhteisiin ja yhteisöllisyyteen
- esiintyy tilanteen edellyttämällä tavalla työympäristön vuorovaikutustilanteissa
- käyttää sanaton viestintää vuorovaikutuksensa tukena
- hyödyntää ilmaisullisia vahvuuksiaan toiminnassaan

5.1 TAIDE- JA KULTTUURIKASVATUS, 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Eri taiteenalojen ja kulttuurin tunteminen Lähiympäristön kulttuuritarjonnan kartoittaminen Digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt ilmaisun ohjaamisessa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 20

5.2 ILMAISUN MENETELMÄT JA OHJAAMINEN, 2OSP

<i>Sisältö</i>	Ilmaisun muodot: Kuvallinen, sanallinen, kehollinen – ja musiikillinen ilmaisu Ilmaisun ja taiteen ohjaamiseen soveltuvat menetelmät, välineet, materiaalit ja ohjaustavat
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 32 (8/osa-alue)

5.3. ILMAISUN OHJAAMINEN LAPSIRYHMÄLLE, 2OSP

<i>Sisältö</i>	Ilmaisullisen toiminnan suunnittelu, valmistelu ja ohjaaminen yhdessä lapsiryhmän ja työyhteisön kanssa Ilmaisun eri muotoihin liittyvien menetelmien, välineiden ja materiaalien käyttäminen ja niiden käytössä opastaminen Ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevan toimintaympäristön luominen Ohjattavien ilmaisullisten taitojen vahvistaminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja projekti: tapahtuman järjestäminen lapsiryhmälle S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 28

5.4 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN, 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Omien ilmaisullisten vahvuuksien arviointi ja kehittäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 6

5.5. TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 8 OSP

Työtehtävät	<p>Turvallisen ja luottamuksellisen ympäristön ja ilmapiirin luominen</p> <p>Ilmaisun ja taiteen ohjaamiseen soveltuviin menetelmien, välineiden, materiaalien ja ohjaustapojen käyttäminen sekä opastaminen niiden käytössä</p> <p>toimintaympäristöjen järjestäminen ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevaksi</p> <p>ideoiden, välineiden ja materiaalien tarjoaminen omaehtoiseen ilmaisulliseen toimintaan kannustavassa vuorovaikutuksessa asiakkaiden ja työyhteisön kanssa toimiminen</p> <p>Omien ilmaisullisten vahvuuksien hyödyntäminen toiminnassa</p>
--------------------	---

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAITON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä monipuolisen ilmaisun ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

6 LIIKKUMISEN OHJAAMINEN, 15 OSP

Koodi: 107287

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Liikkumista ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden noudattaminen
opiskelija

- työskentelee toimintaympäristön liikkumista ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden mukaisesti
- noudattaa toimintaympäristön turvallisuusohjeita
- ennakoii vaaroja ja riskitekijöitä
- huolehtii liikkumisen esteettömyydestä, saavutettavuudesta ja sukupuolesta riippumattomista osallistumismahdollisuuksista työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

Liikunnan ja liikkumisen ohjaaminen
opiskelija

- käyttää toiminnassaan tietoa motorisesta kehityksestä, liikuntataidoista ja liikunnallista perustaidoista
- suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellisen liikunnallisen kokonaisuuden
- huomioi toiminnassa asiakkaiden kehityksen ja yksilöllisiä tarpeita
- hyödyntää toiminnassa asiakkaiden toiveita ja liikunnallisia vahvuuksia
- kannustaa asiakkaita osallisuuteen ja vaikuttamiseen
- käyttää liikunnan ja liikkumisen ohjaamiseen soveltuvia menetelmiä ja ohjaustapoja
- käyttää liikuntavälineitä ja opastaa liikuntavälineiden käytössä
- valitsee yhdessä asiakkaan kanssa hänelle soveltuvia tapoja liikkua
- edistää asiakkaiden liikunnallisia taitoja
- ohjaa turvalliseen liikkumiseen
- toimii kannustavassa vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa
- antaa palautetta sekä pyytää palautetta toiminnastaan

Liikkumiseen innostava ympäristö
opiskelija

- järjestää toimintaympäristöjä liikkumiseen houkuttelevaksi
- huolehtii liikkumisen esteettömyydestä työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- kannustaa ja rohkaisee omaehtoisen ja spontaaniin liikkumiseen
- tarjoaa toimintaideoita, välineitä ja ympäristöjä omaehtoisen liikkumisen tueksi
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä liikkumisen innoittajana
- luo toiminnallaan liikuntaan innostavaa ja kannustavaa ilmapiiriä
- keskustelee liikkumiseen liittyvistä asenteista työyhteisössä
- osallistuu liikkumista edistävien käytäntöjen kehittämiseen yhteistyössä työyhteisön kanssa

Liikunnallisen elämäntavan ja hyvinvoinnin edistäminen
opiskelija

- ohjaa asiakkaita tunnistamaan liikunnallisia vahvuuksiaan ja oman tapansa liikkua
- tarjoaa myönteisiä kokemuksia liikkumisesta erilaisille liikkujille
- kannustaa vertaissuhteisiin ja yhteisöllisyyteen

- tarjoaa ideoita ja virikkeitä liikunnalliseen elämäntapaan
- ohjaa asiakkaita tutustumaan erilaisiin liikuntamahdollisuuksiin
- edistää asiakkaan toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia liikunnan avulla
- keskustelee asiakkaiden kanssa liikunnan hyvinvointivaikutuksista
- keskustelee asiakkaiden kanssa unen, ravinnon ja palautumisen hyvinvointivaikutuksista

6.1 LIIKUNTAKASVATUKSEN PERUSTEET 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Liikuntaa ohjaavat suositukset ja asiakirjat Liikuntakasvatuksen tavoitteet Turvallisuus ja vaarojen ennakointi Liikunnan tarjoamat mahdollisuudet yksilön kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa Liikunnan terveysvaikutukset
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	Aktiivinen osallistuminen ja projekti: tapahtuman järjestäminen lapsiryhmälle S/K/Hyl tunnit: lähi 16

6.2 LIIKUNNAN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Tavoitteellisen liikunnan suunnittelu ja valmistelu Liikunnan ja liikkumisen ohjaamisen erilaiset ohjausmenetelmät Erilaiset liikuntavälineet ja niiden monipuolinen käyttö Motorinen kehitys, liikuntataidot ja liikunnalliset perustaidot Ohjattavien kehitys, tuen tarpeet ja liikkumiseen liittyvät rajoitteet Digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt liikunnan ja liikkumisen ohjaamisessa
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl tunnit: lähi 16

6.3 LIIKUNNAN OHJAAMINEN LAPSIRYHMÄLLE 2OSP

<i>Sisältö</i>	Tiloja järjestäminen liikuntaan houkuttelevaksi ja eri ympäristöjen hyödyntäminen liikunnan toteuttamisessa Liikuntaan innostavana mallina toimiminen sekä liikunnan ilon kokemiseen ohjaaminen Liikkumaan kannustaminen ja myönteisen palautteen antaminen Onnistumisen kokemuksien mahdollistaminen erilaisille liikkujille Omien liikunnallisten vahvuuksien hyödyntäminen Liikunnan ja liikkumisen suunnittelu, valmistelu ja ohjaaminen yhdessä lapsiryhmän ja työyhteisön kanssa
<i>Suoritus ja arviointi</i> <i>Ajoitus</i>	Aktiivinen osallistuminen, oppimistehtävät ja toiminnan ohjaaminen lapsiryhmille S/K/Hyl tunnit: lähi 20

6.4 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Omien liikunnallisten vahvuuksien arviointi ja kehittäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen, oppimistehtävät ja toiminnan ohjaaminen lapsiryhmille S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 6

6.5 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 8 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Turvallisuusohjeiden noudattaminen Vaarojen ja riskien ennakointi Liikkumisen esteettömyydestä, saavutettavuudesta ja sukupuolesta riippumattomista osallistumismahdollisuuksista työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti huolehtiminen Myönteisten kokemusten tarjoaminen erilaisille liikkujille Tavoitteellisen liikunnallisen kokonaisuuden suunnittelu ja toteutus Liikunnan ja liikkumisen ohjaamiseen soveltuvien menetelmien ja ohjaustapojen käyttäminen Asiakkaiden kanssa kannustavassa vuorovaikutuksessa toimiminen Palautteen antaminen ja pyytäminen Toimintaympäristöjen järjestäminen liikuntaan houkuttelevaksi Liikkumiseen liittyvistä asenteista keskusteleminen työyhteisössä
--------------------	--

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta
--------------	---

AMMATTIT Aidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä liikunnan ja liikkumisen edistämisen ja ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevydet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

7 TUKEA TARVITSEVIEN OHJAAMINEN, 20 OSP

Koodi: 107296

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Ammattieettisyys ja toimintaa ohjaavan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen
opiskelija

- noudattaa toimintaympäristön tukea tarvitsevien ohjaamiseen liittyvää lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita
- noudattaa alan arvopohjaa ja ammattieettisiä ohjeita
- toimii yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaisesti
- ottaa toiminnassaan huomioon yksilön itsemääräämisoikeuden
- ottaa toiminnassaan huomioon inklusion periaatteet
- edistää moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä
- noudattaa toimintaympäristön turvallisuusohjeita ja luo turvallista ilmapiiriä
- ehkäisee kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työympäristön ohjeiden mukaisesti
- noudattaa salassapito, vaitiolo, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- huolehtii esteettömyydestä ja saavutettavuudesta työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

Tukea tarvitsevien asiakkaiden hyvinvoinnin, itsetunnon ja vuorovaikutuksen vahvistaminen
opiskelija

- havaitsee ja tunnistaa tuen tarpeita sekä kertoo havainnoistaan työyhteisössä
- käyttää toiminnassaan tietoa erilaisista tuen tarpeista ja lahjakkuuksista asiakkaan tarpeiden mukaisesti
- toimii asiakkaan tuen toteuttamisen suunnitelman ja tavoitteiden mukaisesti
- edistää tukea tarvitsevien asiakkaiden osallisuutta
- ohjaa tukea tarvitsevia asiakkaita tunnistamaan vahvuuksiaan, kiinnostuksen kohteitaan ja yksilöllisiä tarpeita
- kannustaa tukea tarvitsevia asiakkaita vertaissuhteisiin ja yhteisöllisyyteen
- tukee ja edistää tukea tarvitsevien asiakkaiden kommunikointia ja vuorovaikutusta
- mahdollistaa tukea tarvitsevien asiakkaiden tasavertaisen osallistumisen toimintaan
- edistää tukea tarvitsevien asiakkaiden kehitystä, oppimista ja hyvinvointia päivittäisissä toiminnoissa sensitiivisesti
- ohjaa tukea tarvitsevia asiakkaita arjen taidoissa ja itsesäätelyssä
- ohjaa tukea tarvitsevia asiakkaita turvataidoissa
- edistää tukea tarvitsevien asiakkaiden mielen hyvinvointia
- mukauttaa toimintaansa ja vaatimuksiaan tukea tarvitsevan asiakkaan tarpeen ja tilanteen mukaisesti työyhteisössä sovitulla tavalla

Tavoitteellisen toiminnan suunnittelu ja toteutus
opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa tukea tarvitseville asiakkaille yhteistyössä asiakkaiden ja työtiimin kanssa
- huomioi toiminnassa tukea tarvitsevien asiakkaiden kehityksen ja yksilölliset tarpeet
- hyödyntää toiminnassa tukea tarvitsevien asiakkaiden vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita
- mahdollistaa onnistumisen kokemuksia tukea tarvitseville asiakkaille
- toimii kannustavassa vuorovaikutuksessa tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa

Tuen toteuttamisen menetelmät ja välineet

opiskelija

- käyttää toiminnassaan tietoa tuen tasoista ja muodoista sekä huolen puheeksi ottamisen käytänteistä
- käyttää tuen toteuttamisen menetelmiä, välineitä ja ohjaustapoja työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- valitsee sopivia menetelmiä ja välineitä yhdessä tukea tarvitsevan asiakkaan kanssa ja työtiimin kanssa
- noudattaa toimintaympäristön struktuuria tukea tarvitsevan asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti
- vahvistaa tukea tarvitsevien asiakkaiden eri aistikanavien käyttöä
- käyttää puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia

Monialainen yhteistyö

opiskelija

- toimii yhteistyössä huoltajien kanssa tukea tarvitsevien asiakkaiden tarpeiden ja toimintaympäristön käytänteiden mukaisesti
- osallistuu monialaiseen yhteistyöhön työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- osallistuu tuen tarpeen arviointiin sekä toimintatapojen suunnitteluun ja kehittämiseen yhteistyössä työtiimin kanssa
- käyttää työssään tietoa tuen palveluista työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

7.1 ERILAISET TUEN TARPEET JA TOIMINTAPERIAATTEET 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Tukea tarvitsevien ohjaamiseen liittyvä lainsäädäntö ja ohjaavat asiakirjat Arvopohja ja toimintaperiaatteet Alan ammattieettiset ohjeet ja sopimukset Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden periaate ja moninaisuutta kunnioittava toimintakulttuuria Asiakkaan kunnioittava ja arvostava kohtaaminen Asiakkaan vahvuuksien, itsetunnon ja minäkuvan tukeminen Erilaiset tuen tarpeet Varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen käytänteet
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 20

7.2 MONIALAINEN YHTEISTYÖ JA TAVOITTEELLINEN TOIMINTA 2,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Toiminnan suunnittelu, valmistelu ja ohjaaminen ottaen huomioon tukea tarvitsevat asiakkaat ja heidän yksilölliset tarpeensa, vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa Monipuolisten menetelmien ja välineiden käyttäminen Yksilöohjauksen, pienryhmätoiminnan tai ryhmätyöskentelyn menetelmien käyttäminen Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen esteettömyyden sekä saavutettavuuden merkityksen huomioiminen Yhteisöllisyyden edistäminen Turvallisuuteen liittyvien seikkojen ennakointi Monialaisen työn periaatteet Eri ammattiryhmien tehtävät ja vastuualueet tukea tarvitsevien asiakkaiden ohjauksessa Erilaiset tukijärjestelmät ja palveluihin ohjaamisen käytänteet
----------------	---

<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

7.3 MENETELMÄT JA VÄLINEET KOMMUNIKOINNIN JA VUOROVAIKUTUKSEN TUkena 2,5 OSP

<i>Sisältö</i>	Asiakkaan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukeminen arjen tilanteissa Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimuodot: tukiviittomat, kuvat, kirjoittaminen ja piirtäminen Erilaiset apuvälineet tukea tarvitsevan asiakkaan tukena Eri aistikanavien käytön ohjaaminen tukea tarvitsevan asiakkaan kanssa Yksilöohjaus, pienryhmätoiminta tai ryhmätyöskentelyn menetelmät tukea tarvitsevan asiakkaan kanssa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

7.4 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN/RYHMÄNOHJAAJA 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman osaamisen ja ammatillisen kasvun arviointi ja kehittäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

7.5 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 5 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Tuen tarpeen yksilöllinen huomioiminen, havainnointi ja kohtaaminen Asiakkaan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukeminen arjen tilanteissa Monipuolisiin menetelmiin ja välineisiin perehtyminen sekä niiden käyttäminen Tavoitteellisen toiminnan suunnittelu ja toteutus tukea tarvitseville lapsille Monialaiseen yhteistyöhön tutustuminen ja osallistuminen Yksilöohjaus, pienryhmätoiminta tai ryhmätyöskentelyn menetelmät tukea tarvitsevan asiakkaan kanssa Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen
--------------------	---

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti

Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAITON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä tukea tarvitsevien ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

8 LUONTO- JA ELÄMYSTOIMINNAN OHJAAMINEN, 20 OSP

Koodi: 107292

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Toimintaa ohjaavan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen ja turvallisuus
opiskelija

- noudattaa työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita
- noudattaa työssään turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- laatii turvallisuussuunnitelman ja toimii sen mukaisesti
- noudattaa salassapito, vaitiolo, tietosuoja- ja tietoturvaohjeita
- ohjaa asiakkaita toimimaan jokaisenoikeuksia ja retkietikettiä noudattaen
- huomioi luontoja elämystoiminnan ympäristövaikutukset ja edistää luonnonsuojelua

Luontoja elämystoiminnan suunnitleminen

opiskelija

- hyödyntää retki ja luonnossa liikkumisen taitoja
- toimii luontoarvoja kunnioittaen ja noudattaa kestävän kehityksen periaatteita
- valitsee monipuolisia luontoja elämystoiminnan menetelmiä ja välineitä huomioiden vuodenaikat, sääolosuhteet, luonnon elementit ja luonnon merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- mukauttaa ohjauksen toimintaympäristöön ja ottaa huomioon ryhmän osallistujien psyykkiset ja fyysiset valmiudet sekä sosiaaliset tarpeet
- käyttää tietoa luonnon merkityksestä voimavarojen antajana ja hyvinvoinnin edistäjänä
- valitsee, käyttää ja opastaa käyttämään erilaisia tarkoituksenmukaisia välineitä, tarvikkeita ja varusteita
- käyttää toiminnassaan monipuolisesti luonnon oppimisympäristöjä

Luontoja elämystoiminnan ohjaaminen

opiskelija

- toteuttaa tavoitteellista, virikkeellistä ja yhteisöllistä luontoja elämystoimintaa
- ohjaa luontoja elämystoimintaa asiakkaiden tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen
- suunnittelee ja ohjaa osallistujan tai ryhmän kehitystasolle soveltuvaa seikkailukasvatusta
- seuraa asiakkaiden toimintakykyä ja ennakoi tilanteita
- huoltaa välineitä ja varusteita tarpeen mukaan
- valmistaa retkiruokia ohjattavien kanssa ikätason huomioiden
- käyttää suunnistus- ja paikantamisvälineitä ja opastaa ohjattavia niiden käytössä ikätason huomioiden
- ohjaa asiakkaita kasvi- ja eläinlajien tunnistamisessa

8.1 TOIMINTAA OHJAAVAN LAINSÄÄDÄNNÖN, MÄÄRÄYSTEN JA OHJEIDEN NOUDATTAMINEN JA TURVALLISUUS, 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Työtä ohjaava lainsäädäntö ja työympäristön toimintaohjeet Turvallisuuteen liittyvät ohjeet ja määräykset Turvallisuussuunnitelma Salassapito-, vaitiolo-, tietosuoja- ja tietoturvaohjeet Jokaisenoikeudet ja retkietiketti Luonto- ja elämystoiminnan ympäristövaikutukset ja luonnonsuojelu
----------------	---

<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

8.2 LUONTO- JA ELÄMYSOIMINNAN SUUNNITTELEMINEN, 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Retki- ja luonnossa liikkumisen taidot Monipuoliset luonto- ja elämystoiminnan menetelmät ja välineet Erilaiset välineet, tarvikkeet ja varusteet Luonnon oppimisympäristöt
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

8.3 LUONTO- JA ELÄMYSOIMINNAN OHJAAMINEN, 2 OSP

<i>Sisältö</i>	Tavoitteellisen, virikkeellisen ja yhteisöllisen luonto- ja elämystoiminnan toteuttaminen Osallistujan tai ryhmän kehitystasolle soveltuvan seikkailukasvatuksen suunnittelu ja ohjaaminen Retkiruokien valmistaminen Suunnistus- ja paikantamisvälineiden käyttäminen sekä opastaminen niiden käytössä Ohjaaminen kasvi- ja eläinlajien tunnistamisessa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

8.4 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman osaamisen ja ammatillisen kasvun arviointi ja kehittäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 6

8.5 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 8 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Salassapito-, vaitiolo-, tietosuoja- ja tietoturvaohjeet Jokaisenoikeudet ja retkietiketti Retki- ja luonnossa liikkumisen taidot Luonnon oppimisympäristöt Tavoitteellisen, virikkeellisen ja yhteisöllisen luonto- ja elämystoiminnan toteuttaminen
--------------------	---

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTIT Aidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvat- ja ohjausalan ympäristössä, jossa on mahdollisuus toimia luontoja elämystoiminnan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

9 VAPAAEHTOIS- JA JÄRJESTÖTOIMINNAN OHJAAMINEN, 15 OSP

Koodi: 107283

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Yhdistystoiminnassa työskenteleminen

opiskelija

- noudattaa ja käyttää tietoa yhdistyslaista
- omaksuu järjestön toimintaperiaatteet ja toimii niiden mukaisesti työssään
- työskentelee ymmärtäen kolmannen sektorin toimijoiden organisaatorakenteen
- osaa kertoa olemassa olevista järjestöjen rahoituslähteistä työympäristön organisaation näkökulmasta
- hyödyntää tietoa järjestöjen merkityksestä demokraattisina toimijoina
- osaa kertoa kansalaistoiminnan roolista suomalaisessa yhteiskunnassa
- innostaa demokraattiseen kansalaistoimintaan
- ottaa huomioon aikatauluihin liittyvät riskit ja pystyy mukautumaan muutoksiin

Vapaaehtoistyön ohjaaminen

opiskelija

- työskentelee ymmärtäen ammatillisen ja vapaaehtoistyön erot
- käyttää tietoa vapaaehtoistyön periaatteista ja merkityksestä
- suunnittelee ja ohjaa vapaaehtoistyötä tavoitteellisesti ja toimintaympäristön arvojen mukaisesti
- markkinoi toimintaa hyödyntäen tietoa markkinoinnista
- motivoi ja rekrytoi uusia henkilöitä osallistumaan toimintaan
- innostaa ja motivoi toiminnassa olevia henkilöitä osallistumaan ja sitoutumaan toimintaan
- hyödyntää tietoa vapaaehtoistyön merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille ja yhteiskunnalle
- työskentelee hyödyntäen ja perustellen vapaaehtoistyön mahdollisuuksia työssään
- työskentelee tiedostaen vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehtimisen merkityksen
- hyödyntää tietoa vertaistuen merkityksestä vapaaehtoistyössä

9.1 YHDISTYSTOIMINNASSA TYÖSKENTELEMINEN 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Yhdistyslaki Järjestöjen toimintaperiaatteet kolmannen sektorin toimijoiden organisaatorakenteet Järjestöjen rahoituslähteet Järjestöjen merkitys demokraattisina toimijoina Kansalaistoiminnan rooli suomalaisessa yhteiskunnassa
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

9.2 VAPAAEHTOISTYÖN OHJAAMINEN 4 OSP

<i>Sisältö</i>	Vapaaehtoistyön periaatteet ja merkitys Toiminnan markkinointi Vapaaehtoistyön mahdollisuudet Vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehtiminen Vertaistuki vapaaehtoistyössä
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen ja oppimistehtävät S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 16

9.3 AMMATILLINEN KEHITTYMINEN 1 OSP

<i>Sisältö</i>	Oman osaamisen ja ammatillisen kasvun arviointi ja kehittäminen
<i>Suoritus ja arviointi</i>	Aktiivinen osallistuminen S/K/Hyl
<i>Ajoitus</i>	tunnit: lähi 6

9.4 TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN 6 OSP

<i>Työtehtävät</i>	Järjestön toimintaperiaatteet ja niiden mukaisesti toimiminen Osaa kertoa olemassa olevista järjestöjen rahoituslähteistä työympäristön organisaation näkökulmasta Ottaa huomioon aikatauluihin liittyvät riskit ja pystyy mukautumaan muutoksiin Työskentelee ymmärtäen ammatillisen ja vapaaehtoistyön erot Käyttää tietoa vapaaehtoistyön periaatteista ja merkityksestä Suunnittelee ja ohjaa vapaaehtoistyötä tavoitteellisesti ja toimintaympäristön arvojen mukaisesti Markkinoi toimintaa hyödyntäen tietoa markkinoinnista Motivoi ja rekrytoi uusia henkilöitä osallistumaan toimintaan Innostaa ja motivoi toiminnassa olevia henkilöitä osallistumaan ja sitoutumaan toimintaan Hyödyntää tietoa vapaaehtoistyön merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille ja yhteiskunnalle Työskentelee hyödyntäen ja perustellen vapaaehtoistyön mahdollisuuksia työssään Työskentelee tiedostaen vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehtimisen merkityksen Hyödyntää tietoa vertaistuen merkityksestä vapaaehtoistyössä
--------------------	--

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti

Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

AMMATTITAI- DON OSOITTAMISTAVAT

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ympäristössä suunnitteleamalla ja ohjaamalla toimintaa sekä osallistumalla työryhmän työskentelyyn sekä vapaaehtois-toimintaan. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitai- don osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaati- muksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

10 KANSAINVÄLISESSÄ TYÖYMPÄRISTÖSSÄ TOIMIMINEN, 15 OSP

Koodi: 106734

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Valmistautuminen kansainvälisessä työympäristössä toimimiseen

Opiskelija

- etsii tietoa ja perehtyy kansainväliseen työympäristöön ja tulevaan työtehtävään
- perehtyy työtehtävään liittyvien maiden kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- huolehtii kansainvälisessä työtehtävässä tarvittavista järjestelyistä ja asiakirjoista
- selvittää ja sopii työtehtävän tavoitteet ja sisällöt
- ottaa huomioon työympäristöön ja tehtävään liittyvät vaatimukset, tarpeet ja aikataulun

Vuorovaikutus kansainvälisessä työympäristössä

Opiskelija

- toimii vuorovaikutuksessa kansainvälisen työyhteisön ja kansainvälisten asiakkaiden kanssa
- käyttää toimialansa keskeistä sanastoa vieraalla kielellä
- jakaa osaamistaan kansainvälisessä työympäristössä
- käyttää eri viestintäkanavia vastuullisesti
- toimii eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa
- toimii työkuulttuurin mukaisesti

Työskentely kansainvälisessä ympäristössä

Opiskelija

- noudattaa sovittuja työaikoja ja toimintatapoja
- toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työtehtäviin liittyviä määräyksiä ja ohjeita
- huomioi terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit
- toimii vastuullisesti ja eettisesti
- toimii tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen

Kansainvälisen osaamisen hyödyntäminen ja jakaminen

Opiskelija

- arvioi kansainvälisessä työtehtävässä hankitun osaamisen merkitystä urallaan
- hyödyntää kansainvälistä osaamistaan työssään
- arvioi työtehtävään liittyvien maiden työmenetelmien ja toimintakulttuurien vaikutuksia työn sujuvuuteen ja lopputulokseen
- jakaa kansainvälistä osaamistaan työyhteisössä

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

OSAAMISEN OSOITTAMINEN

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskennellen kansainvälisessä työympäristössä tai projektissa ulkomailla tai kotimaassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

11 TYÖPAIKKAOHJAAJAKSI VALMENTAUTUMINEN, 5 OSP

Koodi: 106731

AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Yhteishenkilönä toimiminen

Opiskelija

- perehtyy oman alan tutkintojen perusteisiin ja tunnistaa työtehtävien yhteyden niihin
- perehtyy koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen työnjakoon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä
- selvittää mahdollisuuksia järjestää koulutusta ja näyttöjä työpaikalla
- tiedottaa ammatillisen koulutuksen järjestämisestä työpaikalla yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa
- toimii vuorovaikutuksessa erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa

Ohjaustilanteisiin valmentautuminen

Opiskelija

- perehtyy ohjattavan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan
- osallistuu osaamisen hankkimisen suunnitteluun työpaikalla
- osallistuu ohjattavan opiskelijan työturvallisuuteen, työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin perehdyttämiseen
- suunnittelee opiskelijan ohjausta ja aikataulua
- seuraa erilaisia ohjaustilanteita
- hyödyntää digitaalisia välineitä tarkoituksenmukaisesti
- arvioi omaa ohjausosaamistaan ja määrittää kehittämistarpeensa

Palautteen antaminen osaamisen kehittymisestä

Opiskelija

- vertaa hankittua osaamista asetettuihin tavoitteisiin
- antaa rakentavaa palautetta osaamisen kehittymisestä
- huomioi palautteen antamisessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan realistisesti

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

OSAAMISEN OSOITTAMINEN

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla yhteyshenkilönä työpaikalla sekä valmentautumalla ohjaus ja palautteenantotilanteisiin. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

YHTEISET TUTKINNON OSAT | 35 OSP

VIESTINTÄ- JA VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN, 11 OSP

Koodi: 106727

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä osa-alue voidaan opiskelijan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voidaan opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 4 OSP

ÄIDINKIELI 1, PAKOLLINEN, 2 OSP

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erialaisten tekstien tuottaminen

- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tietoa ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

ÄIDINKIELI 2, PAKOLLINEN, 2 OSP

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö ja ryhmätilanteissa
- esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Erialaisten tekstien tuottaminen

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

ÄIDINKIELI 3, VALINNAINEN, 1OSP

Esiintymis- ja ryhmätöytäitojen kehittäminen

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja 200
- noudattaa työelämän kokous ja neuvottelukäytäntöjä.

ÄIDINKIELI 4, VALINNAINEN, 2OSP

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämis ehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SUOMI TOISENA KIELENÄ

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 4 OSP

SUOMI TOISENA KIELENÄ 1, PAKOLLINEN, 2 OSP

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tunnistaa erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää keskeisiä ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti.

Erilaisten tekstien tuottaminen

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää pääosin kielen perusrakenteita
- käyttää kirjoitetun kielen käytänteitä tarkoituksenmukaisesti
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

SUOMI TOISENA KIELENÄ 2, PAKOLLINEN, 2 OSP

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä ymmärrettävästi
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita tarkoituksenmukaista alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää suomen kielen taitoaan tavoitteellisesti.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

SUOMI TOISENA KIELENÄ 3, VALINNAINEN, 1 OSP

Esiintymis- ja ryhmätöytäitojen kehittäminen

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

SUOMI TOISENA KIELENÄ 4, VALINNAINEN, 2 OSP

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkitystä
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee suomenkielistä kirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi
--------------	---

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS TOISELLA KOTIMAISELLA KIELELLÄ, RUOTSI

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 1 OSP

RUOTSI 1, PAKOLLINEN, 1 OSP

Toisen kotimaisen kielen käyttäminen työhön liittyvissä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Opiskelija

- selviytyy rutiinomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- tulkitsee aliansa liittyviä suppeita tekstejä
- tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alaan liittyvää sanastoa.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

RUOTSI 2, VALINNAINEN, 3OSP

Toisella kotimaisella kielellä viestiminen työelämän vuorovaikutustilanteissa

Opiskelija

- selviytyy päivittäisissä työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- ilmaisee itseään tilanteen mukaan käyttäen ruotsin kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
- tuottaa aliansa liittyviä tekstejä
- valikoi ja hyödyntää erilaisia tietolähteitä toisella kotimaisella kielellä.

Kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen ymmärtäminen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa

Opiskelija

- ymmärtää ja huomioi ruotsin kielen aseman kansalliskielenä ja sen merkityksen
- kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
- ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS VIERAALLA KIELELLÄ

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

ENGLANTI 1, PAKOLLINEN, 1,5 OSP

Viearaan kielen käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Opiskelija

- selviytyy suullisista vuorovaikutustilanteista
- tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia tekstejä
- keskustelee työtehtävistään
- tuottaa alansa liittyviä tekstejä
- tulkitsee alansa liittyviä tekstejä
- arvioi ja kehittää kielitaitoaan.

ENGLANTI 2, PAKOLLINEN, 1,5 OSP

Tiedon hakeminen erilaisista vieraskielisistä lähteistä

Opiskelija

- hakee toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa eri lähteistä
- arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen

Opiskelija

- tuntee opiskelemaisensa kielen ja kulttuurin vaikutuksen vuorovaikutustilanteeseen
- viestii monikielisessä ja kulttuurisessa ympäristössä
- kohtaa ihmiset yhdenvertaisesti ja arvostaen.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

ENGLANTI 3, VALINNAINEN, 3 OSP

Vieraalla kielellä viestiminen työelämän tilanteissa

Opiskelija

- selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- ilmaisee itseään tilanteen edellyttämällä tavalla.

Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä

Opiskelija

- toimii aktiivisena kansalaisena vierasta kieltä käyttäen
- viestii vieraalla kielellä työssä ja arkielämässä ymmärtäen oikeutensa ja velvollisuutensa
- ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

TOIMINTA DIGITAALISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 2 OSP

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka, PAKOLLINEN, 1 OSP

Tieto ja viestintäteknisten laitteiden valinta ja käyttö

Opiskelija

- valitsee käyttötarkoituksenmukaiset laitteet ja sovellukset
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia laitteita

Digitaalisten palveluiden ja sovellusten käyttö

Opiskelija

- hakee, käsittelee ja jakaa eri muotoista tietoa
- arvioi digitaalisen sisällön luotettavuutta
- käyttää yleisimpiä tekstinkäsittely, taulukkolaskenta ja esitysgrafiikkasovelluksia
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia palveluita ja sovelluksia työtehtävissään

DIGITAALISET YMPÄRISTÖT, PAKOLLINEN, 1 OSP

Vastuullinen ja turvallinen toiminta

Opiskelija

- noudattaa tietosuojaa ja tietoturvaohjeistusta
- suojaaa henkilökohtaisia tietojaan ja yksityisyyttään
- tunnistaa tyypillisimpiä kyber- ja tietoturvauhkia
- käyttää viestipalveluita ja sosiaalisen median palveluita vastuullisesti
- käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia
- tunnistaa digitaalisten laitteiden ja sovellusten käytön vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

DIGITAALISET YMPÄRISTÖT TYÖELÄMÄSSÄ, VALINNAINEN, 3 OSP

Digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen

Opiskelija

- tunnistaa työnsä kannalta keskeisiä verkkoyhteisöjä
- hyödyntää yhteisöllisen työskentelyn alustoja ja palveluita
- rakentaa ammatillista verkkoidentiteettiään

Digitaalisten sisältöjen tuottaminen ja jakaminen

Opiskelija

- tuottaa ja jakaa vastuullisesti digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa
- käyttää tai muokkaa sisältöjä huomioiden käyttö ja tekijänoikeudet

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

TAIDE JA LUOVA ILMAISU

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 1 OSP

TAIDE JA LUOVA ILMAISU 1, PAKOLLINEN, 1 OSP

Kulttuurien ja taiteen merkityksen tunnistaminen hyvinvoinnille

Opiskelija

- hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään
- tunnistaa esimerkkejä paikallisesta ja kansallisesta kulttuurista ja taiteesta
- tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

Itsensä ilmaisu taiteen ja luovan ilmaisun keinoin

Opiskelija

- kehittää omaa luovaa ilmaisuaan
- ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.

Luova itsensä ilmaisu kirjoittamalla

Opiskelija

- kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja
- hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä
- käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

TAIDE JA LUOVA ILMAISU 2, VALINNAINEN, 3 OSP

Tiedon havainnointi ja kerääminen kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä

Opiskelija

- havainnoi kulttuuriympäristöään
- kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta.

Teoksen, tuotteen tai palvelun toteutuksen suunnitteleminen ja kokeileminen luovan ilmaisun keinoin

Opiskelija

- suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja
- kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN OSAAMINEN, 6 OSP

MATEMATIIKKA JA MATEMATIIKAN SOVELTAMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 4 OSP

MATEMATIIKKA 1, PAKOLLINEN 1,5 OSP

Perusmatematiikan käyttö työ- ja arkielämässä

Opiskelija

- laskee peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- toteuttaa mittayksiköiden muunnoksia
- ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälöitä
- laskee tavanomaisimpia pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia
- laskee mittakaavaan liittyviä laskutoimituksia
- hyödyntää suorakulmaisen kolmion geometriaa käytännön ongelmien ratkaisemisessa.

Tulosten oikeellisuuden, suuruusluokan ja käytetyn ratkaisumenetelmän arviointi

Opiskelija

- varmistaa laskelmien oikeellisuuden
- varmistaa, että tuloksen yksikkö ja numerotarkkuus on mielekäs
- arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta.

Matemaattisen osaamisen arviointi ja merkityksen tunnistaminen

Opiskelija

- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan
- tunnistaa matematiikan merkityksen työvälineenä työ- ja arkielämässä.

MATEMATIIKKA 2, PAKOLLINEN 1,5, OSP

Loogisen päättelykyvyn, matemaattisten menetelmien ja apuvälineiden käyttö matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen

Opiskelija

- mallintaa yksinkertaisia ongelmia ensimmäisen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöillä, ratkaisee ne ja tulkitsee saatuja tuloksia
- käyttää laskinta, taulukkolaskentaohjelmaa ja muita apuvälineitä ongelmien ratkaisemiseen
- etsii taulukoista ja kuvaajista ongelmien ratkaisemisessa tarvittavaa tietoa
- käsittelee ja havainnollistaa tilastollisia aineistoja
- määrittää ja tulkitsee tunnuslukuja (keskiarvon, moodin ja mediaanin) tilastollisista aineistoista
- havaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia.

Tulosten oikeellisuuden, suuruusluokan ja käytetyn ratkaisumenetelmän arviointi

Opiskelija

- varmistaa laskelmien oikeellisuuden
- varmistaa, että tuloksen yksikkö ja numerotarkkuus on mielekäs
- arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta.

Matemaattisen osaamisen arviointi ja merkityksen tunnistaminen

Opiskelija

- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan
- tunnistaa matematiikan merkityksen työvälineenä työ- ja arkielämässä.

MATEMATIIKKA 3, PAKOLLINEN (TALOUSMATEMATIIKKA) 1 OSP

Perusmatematiikan käyttö työ- ja arkielämässä

Opiskelija

- laskee prosenttilaskut
- tekee talousmatematiikan laskelmia (tulot, menot, korot, lainat ja verot)

Loogisen päättelykyvyn, matemaattisten menetelmien ja apuvälineiden käyttö matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen

Opiskelija

- käyttää laskinta, taulukkolaskentaohjelmaa ja muita apuvälineitä ongelmien ratkaisemiseen

Matemaattisen osaamisen arviointi ja merkityksen tunnistaminen

Opiskelija

- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan
- tunnistaa matematiikan merkityksen työvälineenä työ- ja arkielämässä.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla

Opiskelija

- hyödyntää toisen asteen yhtälöitä, yhtälöpareja, taulukoita ja kuvaajia matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa
- tunnistaa eksponentiaalisen mallin ja ratkaisee yksinkertaisen eksponenttiyhtälön
- hyödyntää suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa.

Matemaattisen tiedon hankinta, ryhmittely ja tulkinta

Opiskelija

- käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä matemaattisen tiedon tunnistamiseen ja vertailuun
- tunnistaa normaalijakauman käsitteen ja graafisen esityksen
- kerää, ryhmittelee ja analysoi taulukoitua ja graafista tietoa eri lähteistä.

Informaation tuottaminen tilastoaineistosta ja todennäköisyyksien laskenta

- tuottaa ja tulkitsee tilastoaineistosta keskiluvut ja keskihajonnan sekä diskreetin jakauman odotusarvon
- tunnistaa todennäköisyyksien laskennan merkityksen ja laskee todennäköisyyksiä.

Ratkaisujen oikeellisuuden ja tulosten suuruusluokan arviointi

Opiskelija

- varmistaa matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden
- päättelee matemaattisten ratkaisujen tuloksen suuruusluokan.

Talousmatematiikan soveltaminen

Opiskelija

- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja
- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailujen pohjalta johtopäätöksiä.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan

Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

FYSIKAALISET JA KEMIAALLISET ILMIÖT JA NIIDEN SOVELTAMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 2 OSP

FYSIIKKA JA KEMIA 1, PAKOLLINEN 2 OSP

Fysiikan käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen

Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia fysiikan ilmiöitä (liike, voima, energia, lämpö ja sähkö) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksinkertaisia tasaiseen liikkeeseen ja energiaan liittyviä laskutehtäviä.

Kemian käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen

Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia kemian ilmiöitä (alkuaineet ja yhdisteet, seokset, kemialliset reaktiot ja sidokset, hapettuminen ja pelkistyminen sekä hapot ja emäkset) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset kemian ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksinkertaisia ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä laskutehtäviä.

Kemian ja fysiikan taitojen soveltaminen ja osaaminen työ- ja arkielämässä

Opiskelija

- tunnistaa, mihin fysiikkaa ja kemiaa tarvitaan työ- ja arkielämässä

- tunnistaa, mitä fysiikan lainalaisuuksia ja turvallisuuskäsitteitä tulisi huomioida työ- ja arkielämässä
- ottaa huomioon työ- ja arkielämässä käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit
- tunnistaa ilmiöiden ja aineiden ympäristövaikutuksia
- hyödyntää kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteita
- käsittelee kemiallisia aineita vaarantamatta omaa, muiden tai ympäristön turvallisuutta
- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikan ja kemian osaamisessaan

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

FYSIIKKA JA KEMIA 2, VALINNAINEN 3 OSP

Fysikaalisiin ja kemiallisiin ilmiöihin liittyvien kokeellisten mittausten tekeminen ja havainnointi

Opiskelija

- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi mekaniikan ja energian ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä
- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi happoihin ja emäksiin, hapettumiseen ja pelkistymiseen sekä orgaaniseen kemiaan liittyviä kemiallisia ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä.

Kokeellisten mittaustulosten käsittely ja havaintojen analysointi

Opiskelija

- esittää keskeiset mittaustulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä
- käsittelee mittaustuloksia matemaattisilla menetelmillä ja mallintaa havaitsemiaan ilmiöitä
- määrittelee mahdollisia mittaustulosten virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen tarkoituksenmukaisella tarkkuudella
- arvioi mittaustulosten luotettavuutta
- tekee mittaustuloksista johtopäätöksiä.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

YHTEISKUNTA- JA TYÖELÄMÄOSAAMINEN, 9 OSP

Koodi: 106729

YHTEISKUNNASSA JA KANSALAISENA TOIMIMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 2 OSP

YHTEISKUNNASSA JA KANSALAISENA TOIMIMINEN 1, PAKOLLINEN, 2 OSP

Suomalaisessa yhteiskunnassa toimiminen

Opiskelija

- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
- toimii aktiivisena kansalaisena sekä käyttää monipuolisia vaikuttamisen tapoja.

Yhteiskunnan palvelujen käyttö ja kuluttajana toimiminen

Opiskelija

- tuntee ja osaa käyttää yhteiskunnan palveluja
- tunnistaa oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajana
- toimii vastuullisena kuluttajana
- hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja asioissa.

Oman talouden suunnittelu ja talouteen liittyvien riskien arviointi

Opiskelija

- arvioi ja tunnistaa taloudelliseen tilanteeseensa vaikuttavia tekijöitä
- seuraa tulojaan ja menojaan
- suunnittelee hankintoja
- vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja
- asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita
- ennakoii talouteensa vaikuttavia riskitekijöitä erilaisissa elämäntilanteissa.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

YHTEISKUNNASSA JA KANSALAISENA TOIMIMINEN 2, VALINNAINEN, 3 OSP

Yhteiskunnallinen osallistuminen ja vaikuttaminen

Opiskelija

- hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista
- seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa
- osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Alan yhteiskunnallisen merkityksen arvioiminen

Opiskelija

- seuraa alan yhteiskunnallista keskustelua
- arvioi alansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä.

Kansantalouden perusasiat ja keskeiset toimijat

Opiskelija

- seuraa taloutta koskevaa uutisointia
- tunnistaa yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen kehityksen merkityksen yleisesti ja oman alan työpaikkoihin ja työllistymiseen
- ymmärtää kansantalouden perusasiat, -käsitteet ja keskeiset toimijat.

OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 2 OSP

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN 1, PAKOLLINEN, 1 OSP

Alan työmarkkinoiden tilanteen ja osaamistarpeiden selvittäminen

Opiskelija

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta
- tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet
- tietää alansa keskeiset ammatilliset verkostot
- tunnistaa alansa eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.

Työsopimuksen solmiminen työnantajan kanssa

Opiskelija

- perehtyy oman alansa työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön
- tarkistaa työ sopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua.

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN 2, PAKOLLINEN, 1 OSP

Työyhteisön osana toimiminen

Opiskelija

- noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja sekä toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita
- käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita
- työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja kulttuurisesti moninaista työyhteisöä.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN 3, VALINNAINEN, 2 OSP

Työyhteisön jäsenenä toimiminen

Opiskelija

- tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä
- työskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- noudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää omia toimintatapojaan.

Työelämän erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa toimiminen

Opiskelija

- toimii rakentavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa
- kehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti
- toimii erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävänsä ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN 4, VALINNAINEN, 1 OSP

Alan työtehtävien selvittäminen kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla

Opiskelija

- etsii itsenäisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla
- löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

OPISKELU- JA URASUUNNITTELUVALMIUDET

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 1 OSP

OPISKELU- JA URASUUNNITTELUVALMIUDET, PAKOLLINEN, 1 OSP

Omien kiinnostuksen kohteiden, mahdollisuuksien ja tuen tarpeiden tunnistaminen

Opiskelija

- seuraa oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista tunnistamalla mahdollisen tuen tarpeen
- tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja omia ammatillisia mahdollisuuksiaan
- selvittää ja tunnistaa omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan
- arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan säännöllisesti.

Tutkintoa ja uraa koskevien valintojen tekeminen

Opiskelija

- selvittää itselleen sopivia vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa tueksi käyttäen erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja
- tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet, jotka edistävät työelämään sijoittumista ja omaa urasuunnitelmaa
- seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä
- käyttää tarkoituksen mukaisia oppimisympäristöjä osaamisensa hankkimisessa.

Tiedon hankkiminen erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta tutkinnon suorittamisen aikana

Opiskelija

- käyttää jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun tarvittavia tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä
- hankkii tietoa itselleen sopivista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja tekee urasuunnitelman
- perehtyy jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin.

Työllistymiseen ja oman osaamisen esittelyyn valmistautuminen tutkinnon suorittamisen aikana

Opiskelija

- perehtyy työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin, ja kartoittaa itselleen sopivia uravaihtoehtoja
- tekee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan näkyväksi työnhakua varten ja esittelee osaamistaan kattavasti
- hakee työpaikkoja ja hyödyntää hakujärjestelmiä ja -menetelmiä
- päivittää urasuunnitelmaansa työllistymistä varten.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi
--------------	---

YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTA

Koodi: 400014

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 1 OSP

YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTA, 1 OSP

Yrityksen tavoitteiden mukaisesti toimiminen

Opiskelija

- ymmärtää yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassa
- toimii asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti
- ymmärtää oman toimintansa merkityksen osana työyhteisöä.

Liikeidean ja sen toteuttamismahdollisuuksien arvioiminen

Opiskelija

- ideoi liikeidean asiakkaiden tarpeet huomioiden
- löytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteet
- selvittää liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
- arvioi liikeidean toteuttamisen taloudellisia edellytyksiä
- arvioi omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä
- selvittää yritystoiminnan riskejä ja mahdollisuuksia.

OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

TYÖKYVYN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 2 OSP

TYÖKYVYN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN, PAKOLLINEN, 2 OSP

Terveydestä ja toimintakyvystä huolehtiminen

Opiskelija

- etsii monipuolista tietoa ikäluokkansa terveyseroista ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi
- laatii itselleen tilannekohtaisesti päivitettävän ja monipuolisen suunnitelman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, nikoitiinittomuuden ja päihitteettömyyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi
- edistää terveyttään ja hyvinvointiaan aktiivisesti ja arvioi realistisesti suunnitelman toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista hyödyntäen arvioinnissa myös muilta saamaansa palautetta.

Toimintaympäristön ja toiminnan turvallisuuden ja terveellisyysarvioiminen

Opiskelija

- toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojensa kehittämistarpeita
- ottaa työssään monipuolisesti huomioon oman ammattinsa kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään
- selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn erilaisissa työympäristöissä.

Opiskelu- ja työkyvyn sekä hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla

Opiskelija

- hakee monipuolisesti tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle ja ottaa tiedot huomioon fyysistä toimintakykyä edistävissä suunnitelmassaan huomioiden myös alakohtaiset vaatimukset opiskelu- ja työkyvyn ylläpitoon
- kehittää opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan
- liikkuu parhaansa yrittäen kaikissa liikuntatilanteissa edistäen opiskelu- ja työkykyään.

Tapaturmien syntymisen ehkäiseminen ja ensiavun antaminen

Opiskelija

- toimii huolellisesti ja ehkäisee tapaturmien syntymistä
- antaa ensiapua ja hakee oikea-aikaisesti lisäapua
- estää toiminnallaan lisätapaturmien syntymistä.

VALINNAISET OSAAMISTAVOITTEET, 3 OSP

LIIKUNTA, VALINNAINEN, 2 OSP

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla

Opiskelija

- seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteiden toteutumista
- soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja
- arvioi perustellusti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä.

OPISKELIJAN HYVINVOINTI JA OSALLISUUS, VALINNAINEN, 1 OSP

Oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen

Opiskelija

- toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia ja osallisuutta edistävästi.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none">• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja• käyttää perustietoa kaavamaisesti• arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none">• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none">• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot• käyttää tietoa monipuolisesti• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN

PAKOLLISET OSAAMISTAVOITTEET, 1 OSP

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN, PAKOLLINEN, 1 OSP

Kestävän kehityksen periaatteet

Opiskelija

- tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteet ja näiden kytkeytymisen toisiinsa
- hahmottaa ihmisen toiminnan merkityksen ilmastonmuutokseen
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja tunnistaa luonnonvarojen kestävä käytön välttämättömyyden kansallisesti ja globaalisti
- tunnistaa kestävän kehityksen toimintatapoja omassa elämässään ja työssään.

Hiilineutraalisuus ja kiertotalous

Opiskelija

- ymmärtää hiilineutraalisuuden ja kiertotalouden periaatteet
- tunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalihokkuuden.

Toiminnan eettiset näkökulmat

Opiskelija

- tunnistaa työhön sisältyviä eettisiä valintoja
- arvioi omia ja muiden ratkaisuja eettisesti.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN 2, VALINNAINEN, 3 OSP

Kestävän kehityksen arviointi

Opiskelija

- perehtyy työpaikan tai alan toimintaan kestävän kehityksen näkökulmista
- arvioi työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
- tekee ehdotuksia kestävän kehityksen kehittämiskohteista.

Kestävän kehityksen toimintatapojen suunnittelu

Opiskelija

- määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen työpaikallaan tai alallaan
- valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat
- aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit
- suunnittelee tarvittavan yhteistyön.

Kestävän kehityksen aktiivisena toimijana toimiminen

Opiskelija

- toteuttaa kestävän kehityksen toimintatapoja työpaikallaan tai alallaan
- toimii kestävän kehityksen esimerkkinä ja kannustaa muita kestävän kehityksen toimintaan
- viestii toimintatapojen muutostarpeista.

Kestävän kehityksen toiminnan onnistumisen arvioiminen

Opiskelija

- arvioi toimintatapojen tai tuotosten muuttumista työpaikallaan tai alallaan
- esittää kehittämistarpeita kestävän kehityksen edistämiseen tulevaisuudessa.

ARVIOINTI

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi